

“Сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнгән балалар өчен Өлмәт интернат-мәктәбе”
дәүләт бюджет гомуми белем учреждениесе

Педагогик
киңәшмә утырышында каралды
“29”август 2022ел. №1
Интернат мәктәбе директоры
_____Л.Р.Мартынова
Боярык белән кертелде №98-0
“ 31 ” 08 2022 ел

10нчы ГОМУМБЕЛЕМБИРҮ сыйныфы өчен
туган (татар) әдәбиятыннан уку предметы буенча
эш программасы
Атнага **1** сәгать, елга **34** сәгать

Төзүчесе:
татар теле һәм әдәбият укытучысы Мөхәммәтжанова Л.Ф.

Килешенгән:
Директор урынбасары _____И.Б.Шарифуллина

МБ утырышында каралды, беркетмә№1 “26 ”август 2022ел
МБ җитәкчесе _____М.Г.Шәрипова

Өлмәт 2022 ел

ТУГАН (ТАТАР) ӘДӘБИЯТЫННАН УКЫТУ ПРОГРАММАСЫ

Сыйныф: 10 сыйныф

Укытучы: Мөхәммәтҗанова Лилия Фәһим кызы

Планлаштыру Рус телле балаларга татар телен һәм әдәбиятын коммуникатив технология нигезендә укыту программасы (1-11 нче сыйныфлар) / Төзүчеләре: Р.З. Хәйдәрова, Р.Л. Малафеева. – Казан: Тат.кит. нәшрияты, 2011. нигезендә төзелгән

Дәреслек: Татар теле: Рус телендә урта гомуми белем бирүче мәктәпнең 10 нчы сыйныфы өчен дәреслек/ рус телендә сөйләшүче балалар өчен. – Казан: Татармультфильм 2015.

Авторлар: Р.З. Хәйдәрова, Р.Л. Малафеева

АҢЛАТМА ЯЗУЫ

Эш программасы статусы.

1. Россия Федерациясенәң “Россия Федерациясендә белем бирү турында”гы Законы (21.12.2012, №273-ФЗ)
2. Россия Федерациясенәң “Россия Федерациясе халык телләре турында”гы Законы (25.10.1991, №1807-1, ред.12.03.2014)
3. Россия Федерациясенәң Мәгариф министрлыгы боерыгы 5.03.2004 №1089.
4. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының "Инвалид балаларны өйдә тәрбияләү һәм укуы тәртибе һәм инвалидларның белем алу мөмкинлеген тәмин итү буенча социаль ярдәм күрсәтүнең өстәмә чаралары турында" 16.06. 2008 ел, 401 нче карары.
5. Татарстан Республикасының “Мәгариф турында”гы Законы (22.07.2013, № 68-ЗРТ)
6. “Татарстан Республикасының халык телләре турында” Законы (8.07.1992, №1560-ХП; ред. 12.06.2014№53-ЗРТ)
7. Авторлык программасы: Урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рус теле балаларга татар телен коммуникатив технология нигезендә укуы программасы(1 — 11 нче сыйныфлар) /Төзүче-авторлар: Р.З. Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева, Казан:2018
8. Әлмәт интернат мәктәбендә дисциплина, предмет, уку курсларының эш программалары раслануы, эшләү тәртибе, структура нигезләмәсе 31.08.22 № 98-О.
9. Татарстан Республикасы Әлмәт-интернат мәктәбенең 2022-2023 нче уку елына программасы.
10. Татарстан Республикасы Әлмәт-интернат мәктәбенең 2022-2023 нче уку елына базислы уку-укуы планы.
- 11.Татарстан Республикасы Әлмәт-интернат мәктәбенең 2022-2023 нче уку елына эш программасы турында нигезләмә (локальный акт).

Рус мәктәбенәң 10 нчы сыйныфында туган (татар) әдәбияты укытуның

Төп максатлары:

1. Татар әдәбияты әсәрләрен өйрәнү аша татар телен дәүләт теле буларак өйрәнүнең сыйфатын арттыру.
2. Укучыларның телдән һәм язмача аралашу мөмкинлекләрен киңәйтү.

Төп бурычлар:

1. Татар әдәбиятының алтын хазинәсен тәшкил иткән әдәби әсәрләр белән таныштыру.
2. Алган белемнәрен җанлы аралашу шартларында кулланырга өйрәтү.
3. Авторларның иҗаты, тормыш юлы турында кыскача белем бирү, төрле сәнгать вәкилләре белән танышу.
4. Газета-журналлардан мәкаләләр, информациялардагы материаллар белән танышу.

Укучыларның белем, осталык һәм күнекмәләренә таләпләр:

Тыңлап аңлау

Төрле төрдәге тыңлап аңлау күнегүләрен үти белү;

сүзләрен, җөмләләрен аңлап тәрҗемә итә белү; тәкъдим ителгән текстны тыңлап, эчтәлегенә буенча сорау бирә, сорауларга җавап бирә белү;

сур булмаган аутентив яки адаптацияләнгән әдәби әсәрләрдән өзекләрен, информациялардагы текстларны, газета-журналлардан мәкаләләрен тыңлап аңлап, эчтәлегенә буенча фикеренә әйтә, аралашуга чыга белү;

Сыйныфташларыңның сөйләмен тыңлап аңлау һәм аларга үз фикеренә аңлата белү, алар белән әңгәмә кору, әңгәмәдә катнаша белү.

Диалогик сөйләм

Сорау, җавап, килеш(мә)ү, шикләнү һәм башка репликаларны дәрәс кулланып, әңгәмә кору, сөйләшә белү;

аралашуда катнаша, аны туктата һәм яңадан башлый белү;

парда, төркемдә сөйләшү барышында үз фикереңне аңлата, раслый, дәлилли белү, ситуация аңлашылмаганда, сорау биреп, сөйләм барышын ачыклай белү;

терәк схемалар кулланып, ситуация буенча әңгәмә кору белү;

татар сөйләм этикеты үрнәкләреннән урынлы файдаланып әңгәмә кору, сөйләшә белү.

Монологик сөйләм

Программада тәкъдим ителгән темалар буенча тиешле эзлеклелектә текст төзи һәм аның эчтәлеген сөйли белү;

конкрет ситуациягә үз карашыңны, төрле вакыйгалар, яңалыкларны хәбәр итә белү;

монологик сөйләмдә кереш, эндәш сүзләрен кулланып, орфоэпик һәм грамматик нормаларны саклап, үз фикереңне төгәл җиткерә белү;

өйрәнгән текстны үз сүзләрең белән сөйләп бирә белү;

өйрәнгән шигырьләрен яттан сәнгатьле сөйли белү.

Уку

Программада тәкъдим ителгән текстларны, татар теленең әйтелеш нормаларын саклап, сәнгатьле һәм аңлап уку;

текстның эчтәлегенә нигезләнеп, контекст буенча яңа сүзләренең мәгънәсен аңлай белү;

таныш булмаган текстны эчтән укып, аның төп фикерен таба белү;

таныш булмаган сүзләренең, төзелмәләренең тәрҗемәсен сүзлектән таба белү.

Сәгатьләр бүленеше

Сәгать саны: атнага – 1 сәгать (елына – 34 сәгать).

Эш программасының эчтәлеге

Коммуникатив максат	Якынча сөйләм үрнәкләре	Сүзләр һәм сүзтезмәләр
Без Татарстанда яшибез		
Татарстанның экономик хәле, чит илләр белән экономик бәйләнешләрен әйтә белү. Татар музыка сәнгате тарихы турында сөйли белү. Александр Ключарев, София Гобәйдуллина, Салих Сәйдәшев турында белешмә бирә белү. Татар театр сәнгате барлыкка килү турында белешмә бирә белү.	Татарстан күп илләр белән экономик бәйләнешләргә керә, шартнамәләр төзи. Заһидулла Яруллин – беренче кыллы оркестр төзегән халык музыканты. <...> София Гобәйдуллина – Швеция Короле Сәнгать академиясе әгъзасы. <...> 1906нчы елның 22 нче декабре – татар театры туган көн. <...>	Халыкара, хокук, меңбеллык, манара, шәхес, борынгы, башкара, шартнамә, сайлаучылар, сайлыйлар, мөстәкыйль, кыллы оркестр, моң, сәнгать осталары, нигез салучы, сәхнә әсәрләре, сәнгать эшлеклесе, яңгырап тора, гадәт, уен коралы, сәләт, мәдәни үзәк, драма театры, дәртле, нурлы, гасыр, тамаша, тамашачы, оештыручы.
Китап - киңәшчем, дуслым минем		
Китаплар, китапханәләрнең безнең тормыштагы роле турында сөйли белү. Китаплар дөньясыннан кызыклы фактлар турында сөйләшү. Белемне алу һәм тормышта үз урыныңны табу проблемасы буенча сөйләшү.	Нинди китаплар, газета-журналлар укуны файдалы, ә ниндиләрен гомер әрәм итү дип саныйсыз? Сезнең өйдә нинди китаплар бар? Сез кызыксынган китаплар киләчәктә сайлаячак һөнәрегең белән бәйләме? Китап уку кирәкме, әллә интернет җитәме? Мин ... турында укырга яратам. Уңышлы бизнес оештыру өчен, беренче чиратта белемле булу кирәк, <...>	Хөрмәт, татар халкы, аерым, инглиз, немец, кытай, гарәп, француз, горурлык, фәнни, гасыр, сирәк, атаклы, дөнья, системалы, билгеле, күрсәтә, ишетелә, чит тел, киңәш, югары белем, ялчы, мәгарә, коткара, уңышлы, белемле.

Һөнәр сайлау		
Үз гаилә членнарының про-фессияләре турында сөйләшү.	Минем этием заводта токарь булып эшли. Ул үз хезмәтен бик ярата. <...>	Һөнәри училище, хастаханә, дэвалау, нәтижә, чир, кадрлар бүлгеге, нефтче, бораулаучы, эш стажы, пешекче, трамвай йөртүче, эшче профессионаллар исемнәре, җаваплы, белемле, төгәл, гариза, кабул итү.
Төрле профессионалларга хас сыйфатлар турында фикер алышу.	Укытучы булу өчен балаларны яратырга, үз фәнеңне яхшы белергә кирәк. <...>	
Үзеңә ошаган профессионагә яклый белү.	Миңа пешекче профессионагә ошый, чөнки мин тәмле пешерергә яратам.	
	Мин гөлләр үстерергә яратам. <...> Мин буйый беләм. <...>	
Аралашу әдәбе		
Дуслыкны саклай белү серләре турында сөйләшү	Дустыңа дөресен әйтү – авыр, ләкин ...	Күрмәмешкә салышу, эшәке, битараф, тату яшәү, ялкаулана, сугышу, сүгенү, күз йому, гашыйклар, хат, ялагайлык, әңгәмәдәш, читкә борылу, чын күңелдән сөйләшү, елмаеп сөйләшү, чыннан да.
Яшүсмерләрнең бәйрәмнәре турында сөйләшү.	Син башкаларны тәнкыйтьләргә яратасыңмы? Үзендәге нинди сыйфатлар сиңа ошамый?	
Ярыймы, ярамыймы? Кайчан, нәрсә турында сөйләшергә мөмкин? Сөйләшү әдәбе турында фикер алышу.	Гашыйклар көнен кайда, ничек бәйрәм итәләр? Гашыйклар көнендә сез ничек аралашасыз? Аралаша белү – үзе бер осталык. Кешене тыңлай белмәү – начар гадәт. Кайбер кешеләр гел үзләре генә сөйләләр. <...>	
Буш вакыт		
Спорт төрләре, Татарстанның атаклы спортчылары, төрле спорт түгәрәкләренә йөрү турында сөйләшү.	Миңа төрле спорт төрләре ошый: Мин волейбол белән шөгыльләнәм. Спорттагы кумирым - Спорт белән шөгыльләнәргә кирәк,	шөгыльләнә, түгәрәк, бәлки, күргәзмә, кумир, осталык, баяләнә, тамашачылар, алкышлар, теләү, күренекле, атаклы, алкышлар, танылган, виртуаль дөнья,

Дусларыңны спорт белән шөгыльләнәргә кирәклегенә инандыру. Ял көнен уздыруны планлаштыру. Караган фильм, андагы геройлар турында фикер алышу. Минем виртуаль дөнья. Компьютер уеннары, прог-раммалар төзү, он-лайн режимында аралашу, төрле сайтларга теркәлү, компьютер белән мавыгу турында сөйләшү.	чөнки <...> Әйдә ял көне дискотекага барабыз. Бүген яңа музыка була. Миңа бу фильм бик ошады, чөнки Төп рольне Мин үз сайтымны булдырдым. Дустым белән он-лайн режимда аралашам. <...> Компьютер уеннары белән мавыгу зыянлымы?	сайтка теркәлү, мавыгу, зарарлы.
Табигать һәм кеше		
“Кеше һәм табигать” про-блемалары буенча сөйләшү.	Мин – табигать баласы. Табигать бай, ләкин аны сакларга кирәк. Янгын булмасын өчен	Казылма байлыктар, зарарлы матдәләр, агулана, янгын, киләчәк, буын, үсемлек, кими, куркыныч.
Беркем дә, бернәрсә дә онытылмый		
Бөек Ватан сугышы турында белешмә бирә белү. 9нчы Май – Жиңгү көне, Рейхстагга жиңгү байрагын элүчеләр, Бөек Ватан сугышында катнашкан өлкән буын-ветераннар турында сөйләшү.	Бөек Ватан сугышы 1941нче елда башлана. <...> Бөек Ватан сугышында безнең әтинең бабасы катнашкан. <...> Рейхстагга байрак элүчеләр арасында татар егетләре дә була. <...>	Бөек Ватан сугышы, дэвам итә, яралылар, һөжүм итә, көчле сугыш, очучы, чигенә, буын, элүче, байрак, өлкән, әсирлек.

10 нчы сыйныф өчен туган (татар) әдәбиятыннан эш программасы.

№	Дәреснең темасы	Үзләштерелергә тиешле белем һәм күнекмәләр	Контроль төре	Өй эше	Үткәру вакыты	
					План	Факт
1	Татарская народная сказка “Умный старик”. Татар халык әкиятә "Зирәк карт".	Вәзир, зирәк, шәүлә, өянке, гәүһәр, төп, оч	Текст алды күнегүләре	Укырга, тәржемә итәргә	2.09	
2	Беседа по сказке. Әкият буенча әңгәмә.	Канәгать, иңбашы, сыңар, яралы, сак	Чагыштыра һәм гомуми- ләштерә белү, нәтижә ясый белү күнекмәләрен булдыру Әкиятнең эчтәлеген сөйләү	Эчтәлеген сөйләргә әзерләнергә	9.09	
3	Стихотворение С.Хакима “Мама”. С.Хәким "Әнкәй" шигыре.		Текст алды күнегүләре	“Әнкәй” – ятларга, яки сәнгатьле укырга	16.09	
4	“Мама – мой луч”. "Әнием – күз нурым".		Шигырь укучылар бәйгесе оештыру	“Минем әнием” – сөйләргә әзерләнергә	23.09	
5	Отрывок из рассказа А.Шамова “В госпитале”. (1 часть). А.Шамовның "Госпитальдә" хикәясеннән өзек (1 бүлек)	Сукур, култыклап, ваз кич, тумыштан, лаек, баш тарт, бөек	Текст алды күнегүләре	Укырга, тәржемә итәргә	30.09	
6	Выполнение упражнений по тексту. Өзек текстны буенча күнегүләргә эшләү.		Әдәби әсәрдәге геройларга бәя бирергә өйрәтү, үз фикереңне әйтә белергә өйрәтү. Өзекнең эчтәлеген	Ана һәм Саттаров образларына характеристика	7.10	

			сөйли белү			
7	Отрывок из рассказа А.Шамова “В госпитале” (2 часть). А.Шамовның "Госпитальдә" хикәясеннән өзек (2бүлек)		Текст алды күнегүләре	Сорауларга җаваплар	14.10	
8	Беседа по содержанию отрывка. Өзек эчтәлеге буенча әңгәмә.		Чагыштыра һәм гомумиләштерә белү, нәтижә ясый белү күнек-мәләрен булдыру	Әсәрнең эчтәлеген сөйләргә	21.10	
9	Рассказ Н.Ахмадиева “Мать”. Н.Әхмәдиев "Ана" хикәясе		Текст алды күнегүләре	Хикәяне укырга	28.10	
10	Сочинение “Мой дорогой человек”. Инша "Минем кадерле кешем"	Тәртип, кыю, буш, боза, әшәке	Ижади фикерләү сәләтен үстерү, фикерләрне язмада белдерү	Инша "Минем кадерле кешем"	11.11	
11	Ознакомление с рассказом Г.Шарафи “Растут в душе цветы”. Г.Шәрәфинен "Күнелләрдә гөл үсә" хикәясе белән танышу.		Текст алды күнегүләре	Хикәяне укырга, яңа сүзләргә ятларга	18.11	
12	Беседа по рассказу. Хикәя буенча әңгәмә.		Ситуатив диалоглар төзи белү Чагыштыра һәм гомумиләштерә белү, нәтижә ясый белү күнекмәләрен		25.11	

			булдыру			
13	Упражнения по переводу. Тәржемә итү күнегүләре.		Тәржемә итү күнекмәләрен үстерү		2.12	
14	Урок-библиотека по творчеству писателей юбиляров. Юбиляр язучылар ижатына багышланган китапханә дәресе.		Укучыларның танып-белү активлыгын үстерү	Яраткан язучың турында сөйләргә әзерләнәргә	9.12	
15	Стихотворение Ш.Галиева “Какая это улица?”. Ш. Галиевнең "Урам ул нинди?" шигыре.		Текст алды күнегүләре	“Урам ул нинди?” ятларга	16.12	
16	Виды творческих работ по тексту. Текст буенча ижади эш төрләре.		Ижади фикерләү сәләтен үстерү, фикерләргә язмача белдерү		23.12	
17	Творчество Р.Миннуллина. Р.Миңнуллин ижаты.		Презентация ясау күнекмәләрен үстерү	Р.Миңнуллин турында сөйләргә әзерләнәргә	13.01	
18	Стихотворение Р.Миннуллина “А почему?”. Р.Миңнуллинның "Ә ни өчен?" шигыре.		Текст алды күнегүләре Сәнгатьле уку күнекмәләрен тикшерү	“Ә ни өчен?” ятларга	20.01	

19	Отрывок из рассказа Ш.Еникеева “Судьба Султангарая”. Ш.Еникиевнең "Солтангәрәйнең язмышы" әсәреннән өзек.	Суқыр, таяк, бата, адаша, үлем, хәлсез	Текст алды күнегүләре	Әсәрне укырга	27.01	
20	Выполнение упражнений по отрывку текста. Өзек текстты буенча күнегүләр эшләү.		Чагыштыра һәм гомумиләштерә белү, нәтижә ясый белү күнекмәләрен булдыру Хикәянең эчтәлеген сөйли белү	Солтангәрәй нинди? - характеристика	3.02	
21	“Хорошие люди в нашем окружении”. "Тирәбездә яхшы кешеләр".		Текстны өлешләргә, кисәкләргә аеру, төп фикер-не билгеләү. План төзү. Аутентив материал белән эшли белү. Хикәя төзеп сөйләү		10.02	
22	Сочинение “Хорошие люди в нашем окружении”. Инша "Тирәбездә яхшы кешеләр"	Тишә, дулкынлана, еш, ашык-пошык, сызгыра, моңа	Ижади фикерләү сәләтен үстерү, фикерләрне язмада белдерү	Инша "Тирәбездә яхшы кешеләр"	17.02	
23	Произведение Р.Мухаммадиева “Первый подснежник”. Р.Мөхәммәдиевнең "Беренче умырзая" әсәре.	Шифа, авыру, хәбәр, дөва, жылкә, сырхау, чишмә	Текст алды күнегүләре	Әсәрне укырга, тәржемә итәргә	24.02	
24	Беседа по содержанию отрывка. Өзек эчтәлегә буенча		Әдәби әсәрдәге геройларга бәя бирергә өйрәтү, үз фикереңне әйтә белергә өйрәтү. "Безнең як	Сорауларга җаваплар, 10 күнегү, 132 бит	3.03	

	эңгәмә.		чишмәләре" темасына хикәяләр төзеп сөйләү			
25	Биография М.Гафури. М.Гафуриның тормыш юлы.		Презентация ясау күнекмәләрен үстерү	Биографиясен сөйләргә әзерләнергә	10.03	
26	Рассказ М.Гафури “Дикий гусь”. М.Гафуриның "Кыр казы" хикәясе.	Тирә-юнь, моңсу, тирә-як, ялгыз, талпына, сындыра, сагына, искә төш	Текст алды күнегүләре Хикәяне 3 зат исеменнән сөйли белү	Хикәяне укырга, 8 күнегү, 139 бит	17.03	
27	Стихотворение Р.Башара “Больной лес”. Р.Бәшәрнең "Авыру урман" шигыре.	Табигать, агу, оя, сындырырга	Әдәби әсәрдәге геройларга бәя бирергә өйрәтү, үз фикереңне әйтә белергә өйрәтү.	Шигырьне укырга, 8нче күнегү, 141 бит	24.03	
28	Беседа по содержанию стихотворения. Шигырь эчтәлегә буенча эңгәмә.		Чагыштыра һәм гомуми- ләштерә белү, нәтижә ясый белү күнекмәләрен булдыру "Урманнар моңаймасын" темасына эңгәмәдә катнашу		7.04	
29	Отрывок из рассказа И.Гази “Белая сирень” (1 часть). И.Газиненң "Ак сирень" хикәясеннән өзек (I өлеш)	Гашыйк, хыял, шикләнә, күзәтә, тоела	Текст алды күнегүләре	Хикәяне укырга, 8 күнегү, 147 бит	14.04	
30	Выполнение упражнений п отрывку текста. Өзек текстты буенча күнегүләр эшләү.		Чагыштыра һәм гомумләштерә белү, нәтижә ясый белү күнекмәләрен булдыру		21.04	
31	Рассказ И.Гази “Белая сирень” (2 часть). И.Газиненң "Ак сирень" хикәясе (II өлеш).		Текст алды күнегүләре	Укырга, тәржемә итәргә	28.04	

32	Беседа по содержанию отрывка. Өзек эчтөлегө буенча әңгәмә.		Текстны өлөшлөргә, кичәкләргә аеру, төп фикерне билгеләү. План төзү. Аутентив материал белән эшли белү.	Эчтөлеген сөйлөргә әзерләнергә	5.05	
33	Творчество Ф.Яруллина (урок-презентация). Ф.Яруллин ижаты (дәрес-презентация).		Презентация ясау күнекмәләрен үстөрү	Ф.Яруллин турында презентация	12.05	
34	Текст “Мой герой”. "Минем герой" тексти.		Текст алды күнегүләре	“Яраткан герой” сөйлөргә әзерләнергә	19.05	

Эш программасына төзөтмэлэр кертү бите

[illegible]

